

EUROJUST

**EUROPEISKA
RÄTTLIGA
NÄTVERKET (EJN)**

Gemensam not från Eurojust och det europeiska rättsliga nätverket (EJN) om den europeiska utredningsorderns praktiska tillämpning

Juni 2019

Denna not är ett underlag för arbetet vid de nationella myndigheter som ansvarar för tillämpningen av europeiska utredningsorder och är inte rättsligt bindande.

INNEHÅLL

1. Inledning	5
2. Tillämpningsområde för direktivet om en europeisk utredningsorder	5
2.1. "Samtliga utredningsåtgärder" (artikel 3) och "motsvarande bestämmelser" (artikel 34)	5
2.2. Den europeiska utredningsordern i alla skeden och/eller efter själva rättegången	6
3. Den europeiska utredningsorderns innehåll och form (artikel 5)	7
3.1. Att fylla i formuläret för den europeiska utredningsordern (bilaga A)	7
3.2. Information eller handlingar som ska – eller inte ska – lämnas av den utfärdande myndigheten	8
3.3. Språk i formuläret, översättningsfrågor	9
4. Utfärdande och översändande av en europeisk utredningsorder	9
4.1. Berörda behöriga myndigheter (utfärdande och godkännande myndighet)	9
4.2. Proportionalitetskontroll (artikel 6.1)	10
4.3. Flera åtgärder, flera europeiska utredningsorder?	10
4.4. Översändande av europeiska utredningsorder (artikel 7)	10
5. Erkännande och verkställande av en europeisk utredningsorder	11
5.1. Berörda behöriga myndigheter	11
5.2. Erkännande och verkställighet (artikel 9)	11
5.3. Vidtagande av en annan typ av utredningsåtgärd (artikel 10)	12
5.4. Skäl för icke-erkännande eller icke-verkställighet (artikel 11)	12
5.5. Brådslande fall	13
5.6. Mottagningsbevis (artikel 16.1, bilaga B) och tidsfrister (artikel 12, bilaga B)	13
6. Specifika utredningsåtgärder (artiklarna 22–31)	14
6.1. Allmänt	14
6.2. Hörande genom videokonferens (artikel 24)	14
6.3. Hörande genom telefonkonferens (artikel 25)	15
6.4. Information om banktransaktioner och andra finansiella transaktioner (artikel 27)	15
6.5. Bevisinhämtning i realtid (artikel 28)	15
6.6. Avlyssning av telekommunikation med tekniskt bistånd (artikel 30)	15
6.7. Avlyssning av telekommunikation utan tekniskt bistånd (artikel 31)	15
7. Specialitetsbestämmelse	16
8. Den europeiska utredningsordern kontra andra instrument	16
8.1. Den europeiska utredningsordern kontra frysninginstrument	16
8.2. Den europeiska utredningsordern kontra gemensamma utredningsgrupper	16
8.3. Den europeiska utredningsordern kontra den europeiska arresteringsordern	17
8.4. Övervakning över gränserna	17
9. Stöd från Eurojust och det europeiska rättsliga nätverket (EJN)	17
9.1. Allmänna anmärkningar	17
9.2. Eurojust	18
9.3. Det europeiska rättsliga nätverket	18
Litteraturförteckning	19

1. Inledning

Syftet med detta dokument är att ge vägledning åt rättstillämpare om den praktiska tillämpningen av direktiv 2014/41/EU av den 3 april 2014 om en europeisk utredningsorder på det straffrättsliga området (nedan kallat direktivet om en europeisk utredningsorder eller EIO-direktivet)¹. Det är en sammanställning av information som samlats in av Eurojust och det europeiska rättsliga nätverket (EJN) från möten, dokument och det operativa arbetet där frågor/utmaningar, möjliga lösningar och bästa praxis lyfts fram.

I denna gemensamma not behandlas frågor med anknytning till de fyra huvudetapperna i en europeisk utredningsorders livscykel (utfärdande, översändande, erkännande och verkställighet) samt frågor med anknytning till EIO-direktivets tillämpningsområde och användning i förhållande till andra parallella rättsliga instrument, de behöriga myndigheterna, utredningsorderns innehåll, form och språk samt användningen av vissa specifika utredningsåtgärder.

Denna gemensamma not är ett levande dokument, och Eurojust och EJN avser att fortsätta att uppdatera den i framtiden.

2. Tillämpningsområde för direktivet om en europeisk utredningsorder

2.1. "Samtliga utredningsåtgärder" (artikel 3) och "motsvarande bestämmelser" (artikel 34)

Enligt artikel 34.1 i EIO-direktivet ersätter direktivet, från och med den 22 maj 2017, "**motsvarande bestämmelser**" i konventionerna om ömsesidig rättslig hjälp (1959 års Europarådskonvention och dess båda tilläggsprotokoll samt 2000 års konvention om ömsesidig rättslig hjälp i brottmål mellan Europeiska unionens medlemsstater, nedan kallad 2000 års EU-konvention).

Tolkningen av termen "motsvarande bestämmelser" är fortfarande problematisk. I vissa medlemsstater ingår i den nationella införlivandelagstiftningen en förteckning över de åtgärder som inte omfattas av EIO-direktivets tillämpningsområde, medan man i andra medlemsstater använder icke-bindande instrument (t.ex. riktlinjer som utfärdas av en allmän åklagarmyndighet). Det finns alltså inte någon gemensam EU-förteckning, och det har visat sig att det förekommer olika tolkningar av vissa åtgärder och bestämmelser i de olika medlemsstaterna, vilket emellanåt ger upphov till motsättningar. Förutom rådets dok. 14445/11 finns ännu inte

någon uttömmande förteckning tillgänglig om exakt vilka bestämmelser som kommer att ersättas. I en **gemensam not från Eurojust/EJN** återges synpunkter från EJN:s kontaktpunkter på tolkningen av termen "motsvarande bestämmelser" enligt artikel 34.1 i EIO-direktivet (Se "**Eurojust/EJN Note on the meaning of "corresponding provisions" and the applicable legal regime in case of delayed transposition of the EIO Directive**").

I artikel 3 i EIO-direktivet om den europeiska utredningsorderns räckvidd hänvisas till "**samtliga utredningsåtgärder**", med undantag av inrättandet av en gemensam utredningsgrupp.

Följande kriterier skulle kunna vara användbara för att bedöma huruvida EIO-direktivet bör vara tillämpligt:

- ▶ Ordern gäller en utredningsåtgärd för att inhämta eller använda bevis.
- ▶ Åtgärden har utfärdats eller godkänts av en rättslig myndighet.
- ▶ Åtgärden gäller medlemsstater för vilka EIO-direktivet är bindande.

¹ TEIO-direktivet är tillämpligt på alla medlemsstater som det är bindande för (26 medlemsstater; det är inte bindande för Irland och Danmark).

Ifall något av dessa kriterier inte är uppfyllt är EIO-direktivet inte rätt instrument att använda, och man bör i stället använda ett annat rättsligt instrument. I sådana fall där en åtgärd inte har några bevisrelaterade konsekvenser utan snarare ett förfarandemässigt syfte (t.ex. delgivning och översändande av rättegångshandlingar) bör en begäran om ömsesidig rättslig hjälp utfärdas, inte en europeisk utredningsorder.

Till stöd för tolkningen av EIO-direktivets tillämpningsområde har EJN:s sekretariat offentliggjort dokumentet *"Competent authorities, languages accepted, urgent matters and scope of the EIO Directive"*, som återfinns på EJN:s webbplats.

En samsyn råder om att EIO-direktivet inte täcker följande åtgärder:

- ▶ Inrättande av en gemensam utredningsgrupp och inhämtande av bevis inom en gemensam utredningsgrupp.
- ▶ Delgivning och översändande av rättegångshandlingar, såvida inte tillhandahållandet av en handling är **avgörande** för den utredningsåtgärd som den europeiska utredningsordern gäller – i så fall ska ett flexibelt tillvägagångssätt tillämpas så att den inkluderas i utredningsordern i linje med artikel 9.2 i EIO-direktivet.
- ▶ Informationsutbyte på eget initiativ (artikel 7 i 2000 års EU-konvention).
- ▶ Överförande av lagföring (artikel 21 i 1959 års Europarådskonvention och 1972 års Europarådskonvention).
- ▶ Frysning av egendom i syfte att senare förverka densamma (rambeslut 2003/577/RIF om verkställighet i Europeiska unionen av beslut om frysning av egendom eller bevismaterial och, från och med den 19 december 2020, förordning (EU) 2018/1805 om ömsesidigt erkännande av beslut om frysning och beslut om förverkande).
- ▶ Återställande: återställande av ett föremål till skadelidande (artikel 8 i 2000 års EU-konvention).
- ▶ Inhämtning av utdrag ur kriminalregistret/Ecris.
- ▶ Samarbete på polisnivå.
- ▶ Samarbete på tullnivå.

En av de bestämmelser som har gett upphov till frågeställningar bland rättstillämpare är **artikel 19 i Budapestkonventionen** om husrannsakan och beslag av lagrade datorbehandlingsbara uppgifter. De flesta rättstillämpare verkar anse att denna bestämmelse fortfarande kan tillämpas, eftersom den inte är en "motsvarande bestämmelse". (Se även **kapitel 8. Den europeiska utredningsordern kontra andra instrument**).

2.2. Den europeiska utredningsordern i alla skeden och/eller efter själva rättegången

I **skäl 25** i EIO-direktivet konstateras att det i direktivet fastställs bestämmelser för vidtagande av utredningsåtgärder i alla skeden av ett straffrättsligt förfarande, inklusive under själva rättegången.

Den europeiska utredningsordern är tillämplig på **bevisinhämtning både under lagföringens utredningsskede och under själva rättegången**. Dessutom är utredningsordern i vissa medlemsstater även tillämplig på åtgärder som vidtas **under verkställigheten av en dom** (t.ex. under en finansiell utredning i syfte att identifiera tillgångar efter att ett slutligt beslut om förverkande har antagits, eller för att inhämta bevis rörande omständigheter kring verkställigheten av en dom). Användningen av en europeisk utredningsorder **efter själva rättegången** har koppling till nationella rättssystem där begreppet straffrättsliga förfaranden även omfattar verkställigheten.

(Se även **kapitel 6.2. Hörande genom videokonferens** och **kapitel 8.3. Den europeiska utredningsordern kontra den europeiska arresteringsordern**).

3. Den europeiska utredningsorderns innehåll och form (artikel 5)

3.1. Att fylla i formuläret för den europeiska utredningsordern (bilaga A)

Ett **standardformulär för den europeiska utredningsordern (bilaga A)**, som finns tillgängligt på alla språk, infördes för att uppmuntra enkelhet och effektivitet, och understryker EIO-direktivets anda och begreppet ömsesidigt erkännande. Formulärets syfte är att förenkla formaliteter, höja kvaliteten och sänka översättningskostnaderna.

Rättstillämpare har emellertid stött på flera utmaningar vid ifyllandet av bilaga A:

- ▶ Europeiska utredningsorder är ibland för korta och saknar grundläggande information (det kan vara otillräcklig information om varför åtgärden behövs för utredningen, avsaknad av datum, ingen information om drabbade personer eller otillräcklig beskrivning av utredningens faktiska omständigheter, vilket t.ex. gör kontroller av dubbel straffbarhet alltför svåra att genomföra). Detta leder till att samrådsförfarandet sätts igång och man måste begära ytterligare uppgifter i enlighet med artikel 11.4 i EIO-direktivet.
- ▶ Formuleringarna i bilagorna till de nationella lagar som införlivar EIO-direktivet **stämmer inte alltid helt överens** med formuleringarna i de officiella EIO-bilagorna. Detta kan skapa förvirring och leda till förseningar. Formuläret i EIO-direktivet bör därför alltid användas.
- ▶ För **vissa utredningsåtgärder**, såsom husrannsakingar, utlämnandeorder eller europeiska utredningsorder som rör kriminalteknisk bevisning, finns det inte någon **kryssruta**. Dessa utredningsåtgärder måste följaktligen beskrivas i en fritextruta.
- ▶ Det finns ingen **ruta eller avsnitt för att ange** att formuläret omfattar ett antal olika **bilagor**.
- ▶ Svårigheter uppstår **när flera personer berörs** eller när **flera behöriga myndigheter på regional nivå berörs**

i den verkställande medlemsstaten (den verkställande medlemsstaten är dock ansvarig för att säkerställa att alla relevanta nationella myndigheter görs delaktiga i rätt tid, i enlighet med den statens lagstiftning).

- ▶ Svårigheter uppstår när **flera åtgärder begärs** (särskilt när det gäller avsnitten C och I). (Se även **kapitel 4.3. Flera åtgärder, flera europeiska utredningsorder?**)

Bästa praxis

- ▶ I allmänhet är det bättre att endast utfärda **en europeisk utredningsorder** i fall där flera åtgärder behöver vidtas av en behörig verkställande myndighet. I vissa fall kan det dock rekommenderas att **flera utredningsorder** utfärdas. (Se även **kapitel 4.3. Flera åtgärder, flera europeiska utredningsorder?**)
- ▶ För att undvika att principen *ne bis in idem* åsidosätts bör **den eller de misstänkta namn anges** i utredningsordern, även om det inte finns någon specifik plats för detta i formuläret.
- ▶ Rättstillämpare uppmanas att utnyttja **verktyget Kompendium på EJN:s webbplats**.
- ▶ I fall rörande **avlyssningar av telekommunikation och/eller husrannsakingar**, eller om utredningsordern avser en **tvångsåtgärd**, bör den information som lämnas i bilaga A vara specifik och utförlig, eftersom styrkande handlingar vanligtvis inte bifogas europeiska utredningsorder. Rättstillämpare bör t.ex. tydligt ange skälen till att utredningsordern utfärdas i det specifika fallet och vad som förväntas höras/hittas/uppnas genom verkställandet av åtgärderna.
- ▶ **Avsnitt B** (Angelägenhetsgrad) bör endast fyllas i efter noggrant övervägande och endast när ett verkligt behov av skyndsamhet föreligger, t.ex. om en person är frihetsberövad, datumen för hörande är nära förestående, elektroniska bevis snart kommer att löpa ut, en risk för preskribering föreligger, samordning med andra begäranden och åtgärder krävs, eller om preliminära åtgärder snart

kommer att upphöra att gälla. Ärenden ska inte betecknas som brådskande endast på grund av att myndigheterna i den utfärdande medlemsstaten vill skynda på dem. (Se även **kapitel 5.5. Brådskande fall**).

- ▶ **Avsnitt C** (Utredningsåtgärd(er) som ska vidtas) används för att beskriva de åtgärder som begärs. Den utfärdande myndigheten måste vara så precis som möjligt. Om en begäran om att höra ett vittne, ett brottsoffer eller en misstänkt framförs bör den utfärdande myndigheten bistå genom att bifoga en förteckning över frågor, antingen i avsnitt C eller i en bilaga till utredningsordern.
- ▶ **Avsnitt D** (Samband med en tidigare utredningsorder) kan användas för att ange tidigare europeiska utredningsorder men också – mot bakgrund av en bredare tolkning – för att ge relevant information om därmed sammanhängande tidigare eller framtida begäranden om rättsligt samarbete, såsom kommande europeiska utredningsorder eller andra order om ömsesidigt erkännande (europeiska arresteringsorder, beslut om frysning etc.), begäranden om ömsesidig rättslig hjälp, eller gemensamma utredningsgrupper, inbegripet gemensamma utredningsgrupper tillsammans med andra stater inom ramen för multilateral samordning. Avsnitt D bör i synnerhet användas när flera europeiska utredningsorder har skickats till flera länder i samma ärende och det föreligger ett behov av samordning och/eller flera europeiska utredningsorder har skickats samtidigt till samma land, som ett undantag från principen om att endast skicka en europeisk utredningsorder oavsett hur många åtgärder som ska vidtas.
- ▶ **Avsnitt E** (Den berörda personens identitet) bör användas för att identifiera den eller de personer som berörs av utredningsåtgärden (inte nödvändigtvis den/de tilltalade/misstänkta).
- ▶ **Avsnitt G** (Skäl för utfärdandet av utredningsordern) bör användas för en sammanfattning av de faktiska omständigheterna och identifiering av de misstänkta förövarna, med korta, tydliga meningar så att en korrekt kontroll av dubbel straffbarhet kan göras, och för en tydlig beskrivning av kopplingarna mellan brottet och/eller de misstänkta förövarna, de berörda personerna och de begärda utredningsåtgärderna.

▶ **Avsnitt I** (Formaliteter och förfaranden som begärs för verkställandet) används för att lämna information om de formaliteter och förfaranden som måste respekteras i enlighet med lagstiftningen i den utfärdande medlemsstaten, och för att förklara hur sådana formaliteter och förfaranden måste fullgöras av den verkställande myndigheten. Avsnitt I används också för att begära att den utfärdande statens tjänstemän ska närvara vid verkställandet av den europeiska utredningsordern. Detta avsnitt ger även möjlighet för parter i målet att närvara på plats enligt **artikel 4 i 1959 års Europarådskonvention**.

▶ **Avsnitt K** (Uppgifter om den myndighet som har utfärdat den europeiska utredningsordern) används för att lämna information om den utfärdande myndigheten (myndighetens e-postadress, om så krävs en alternativ myndighet, annan användbar information, t.ex. språkkunskaper, myndighet som ansvarar för att vidta praktiska arrangemang för överlämnande av bevismaterial eller överförande av en frihetsberövad person (tillfälligt överförande)).

3.2. Information eller handlingar som ska – eller inte ska – lämnas av den utfärdande myndigheten

Artikel 5 i EIO-direktivet om utredningsorderns innehåll och form innehåller inget rättsligt krav på att inhemska rättsliga beslut ska anges eller bifogas till utredningsordern². Även om så inte krävs enligt lag skulle det ändå kunna vara lämpligt att **bifoga det inhemska beslutet** i upplysningssyfte, beroende på ärendet i fråga, t.ex. i ärenden där en tvångsåtgärd begärs, i syfte att förklara de rättsliga grunderna för denna åtgärd, i synnerhet när den verkställande medlemsstaten även måste utfärda ett domstolsbeslut.

Vid verkställande av en europeisk utredningsorder kräver en minoritet av länder fortfarande, enligt nationell lagstiftning, att ett inhemskt beslut från den utfärdande staten bifogas utredningsordern i vissa fall, t.ex. vid en begäran om avlyssning av telekommunikation. I sådana fall krävs pragmatiska lösningar, t.ex. att man ser till att den europeiska utredningsordern är enkel och att man bifogar det (längre) inhemska beslutet, med eller utan översättning.

² Till skillnad från i artikel 8.1 c i rambeslutet om den europeiska arresteringsordern (för en tolkning av denna bestämmelse, se domen i målet Bob-Dogi, Europeiska unionens domstol, mål 241/15) omnämns i artikel 5 i EIO-direktivet inte något underliggande rättsligt beslut.

3.3. Språk i formuläret, översättningsfrågor

För att minska antalet översättningsrelaterade frågor stadgas i artikel 5.2 i EIO-direktivet att medlemsstaterna ska **ange vilka övriga officiella unionsspråk**, utöver det eller de officiella språken i den berörda medlemsstaten, **som får användas** när medlemsstaten är den verkställande staten. Majoriteten av medlemsstaterna har godtagit ytterligare ett språk (ofta, men inte alltid, engelska) men vissa medlemsstater har, trots lydelsen i EIO-direktivet, angett att de endast kommer att godta det egna officiella språket eller att de endast kommer att godta engelska i brådskande fall.

Problem som uppstått: Klagomål har framförts på översättningarnas kvalitet. I fall där en europeisk utredningsorder inte bifogas på den utfärdande medlemsstatens språk får den verkställande myndigheten inte låta översätta de oklara delarna av begäran nationellt.

Bästa praxis: Den europeiska utredningsordern är ett rättsligt beslut och måste därför utfärdas och undertecknas på den utfärdande medlemsstatens språk.

Det officiella formuläret eller den officiella mallen för utredningsordern på den verkställande medlemsstatens språk **ska alltid användas** vid översättningen. För att undvika tvetydiga och inofficiella/felaktiga översättningar bör endast de delar av formuläret som har fyllts i av den utfärdande myndigheten översättas. Verktøget Kompendium på EJN:s webbplats erbjuder en automatisk översättningsfunktion för formulärets "fasta" delar. Formulären för den europeiska utredningsordern (bilagorna A, B och C) finns tillgängliga på alla unionsspråk i Word-format i biblioteket på EJN:s webbplats. (Se [bilaga A](#) eller ["Europeiska utredningsordern – formulär"](#) för bilagorna A, B och C.)

En **europeisk utredningsorder som skickas utan översättning** bör ses som "ofullständig" i enlighet med artikel 16.2 a i EIO-direktivet. Om så sker bör den verkställande myndigheten underrätta den utfärdande myndigheten om att utredningsordern är ofullständig, i stället för att skicka tillbaka formuläret eller lämna det utan avseende.

I EJN:s dokument ["Competent authorities, languages accepted, urgent matters and scope of the EIO Directive"](#) återfinns användbar information om godtagna språk, även i brådskande fall, om så är tillämpligt.

4. Utfärdande och översändande av en europeisk utredningsorder

4.1. Berörda behöriga myndigheter (utfärdande och godkännande myndighet)

Genom EIO-direktivet har utfärdandeetappen "juridifierats" i och med att det krävs att europeiska utredningsorder utfärdas av en domare, domstol, undersökningsdomare eller allmän åklagare som är behörig i det berörda fallet (den rättsliga myndigheten är **utfärdande myndighet**), eller i och med att det krävs att en europeisk utredningsorder godkänns av en av dessa myndigheter (den rättsliga myndigheten är **godkännande myndighet**). Se artikel 2 c i EIO-direktivet.

I enlighet med artikel 7.3 i EIO-direktivet kan centralmyndigheterna spela en värdefull administrativ

roll till stöd för de rättsliga myndigheterna. I vissa medlemsstater fullgör centralmyndigheten ytterligare uppgifter, t.ex. vid överföring av frihetsberövade personer och avtal om kostnadsdelning.

När det gäller **kontroll** av om den utfärdande eller den godkännande myndigheten för en utredningsorder är det behöriga organet kommer de verkställande myndigheterna vanligtvis att förlita sig på ömsesidigt förtroende. Kontroller kan dock utföras i enlighet med artikel 9.3 i EIO-direktivet. EJN:s dokument ["Competent authorities, languages accepted, urgent matters and scope of the EIO Directive"](#) kan vara till hjälp vid bedömningen av huruvida den mottagna utredningsordern har utfärdats eller godkänts av en behörig myndighet. (Se även **kapitel 5.5. Brådskande fall**).

4.2. Proportionalitetskontroll (artikel 6.1)

Villkor som ska kontrolleras av den utfärdande myndigheten (artikel 6 i EIO-direktivet):

- ▶ Den utfärdande medlemsstaten måste kontrollera huruvida åtgärden är **nödvändig och proportionell**.
- ▶ Den utfärdande medlemsstaten måste kontrollera huruvida åtgärden **kunde ha begärts under samma förutsättningar i ett liknande inhemskt ärende**.

I EIO-direktivet ges den utfärdande myndigheten ansvaret för proportionalitetskontrollen (artikel 6.1 i EIO-direktivet) men om den verkställande myndigheten har skäl att tro att detta villkor inte har uppfyllts får den samråda med den utfärdande myndigheten (artikel 6.3 i EIO-direktivet).

En sådan situation skulle kunna uppstå om brottsbeskrivningen inte är tillräckligt utförlig eller om den begärda utredningsåtgärden är för omfattande och svår att motivera, eller åtgärden inte beskrivs tillräckligt konkret för att en lämplig bedömning ska kunna göras.

Denna **samrådsmekanism** kan användas för att få relevant information och för att undvika risken att verkställandet försenas ytterligare. Efter samrådet får den utfärdande myndigheten även besluta att återkalla utredningsordern.

Kostnadsrelaterade frågor och ringa brott: Fall med kostnader som anses kunna bli "exceptionellt höga" kan lösas genom samrådsmekanismen i artikel 21.2 i EIO-direktivet. Det föreligger olika åsikter om fall med kostnader som i sig inte är exceptionellt höga men som hänför sig till **ringa brott** och som, om de upprepas, skulle kunna innebära höga kostnader. Skälen för icke-erkännande beskrivs dock uttömmande i EIO-direktivet, och kostnadsrelaterade överväganden kan inte användas som skäl för icke-erkännande.

4.3. Flera åtgärder, flera europeiska utredningsorder?

När flera åtgärder begärs bör de, i **princip**, ingå i **en enda europeisk utredningsorder**. Beroende på ett falls art och omfattning skulle dock ett **annat tillvägagångssätt** kunna vara tillrådligt. Följande omständigheter bör beaktas:

- ▶ **Konfidentialitetsfrågor och risk för offentliggörande:** Användning av separata europeiska utredningsorder för att förhindra att viss information avslöjas för misstänkta personer som skulle kunna äventyra verkställande av andra åtgärder kan vara att föredra.
- ▶ **Fallets komplexitet:** I komplexa fall, där olika åtgärder krävs för olika fysiska och juridiska personer med olika ställning i förfarandena, är enhetligheten och samstämmigheten mellan de olika avsnitten i bilaga A (särskilt mellan avsnitten C, D, E, G, H och I) en fråga som tagits upp från flera håll. Därför kan det vara att föredra att utfärda flera europeiska utredningsorder i stället för en enskild.
- ▶ **Olika myndigheter som ansvarar för verkställandet av den europeiska utredningsordern:** Flera utredningsorder kan behövas i ett sådant fall. Vissa länder anser dock att detta är en intern fråga och att den verkställande medlemsstaten bör vara ansvarig för att fördela arbetet snarare än att begära separata utredningsorder.

4.4. Översändande av europeiska utredningsorder (artikel 7)

Översändande (artikel 7 i EIO-direktivet)

Direkt från den utfärdande myndigheten till den verkställande myndigheten (utan att det påverkar utseendet av centralmyndigheter).

Beroende på fallets art, komplexitet och brådska används **olika kanaler** för att påskynda översändandet av europeiska utredningsorder och för att säkerställa äktheten, däribland Eurojust, EJN:s kontaktpunkter och sambandspersoner.

Ett säkert kommunikationsnät som gör det möjligt att översända europeiska utredningsorder på ett säkert sätt är särskilt viktigt. Därför håller Europeiska kommissionen för närvarande på att ta fram en **säker webbportal** (systemet för digitalt utbyte av elektroniska bevis; en testversion förväntas ha tagits i drift i slutet av 2019). Portalen kommer att vara en plattform med en säker kommunikationskanal för digitalt utbyte av europeiska utredningsorder och svar från rättsliga myndigheter i EU.

Dessutom kan europeiska utredningsorder lämnas in via **Eurojusts säkra förbindelse** (alla medlemsstater är dock inte anslutna och kommunikation är endast möjlig mellan en nationell myndighet och Eurojust, inte mellan nationella myndigheter) och **EJN:s säkra telekommunikationsförbindelse** (artikel 9 i EJN-beslutet och artikel 7.4 i EIO-direktivet). Den säkra förbindelsen lämpar sig dock inte för direktkontakt mellan de behöriga myndigheterna.

5. Erkännande och verkställande av en europeisk utredningsorder

5.1. Berörda behöriga myndigheter

I artikel 2 d i EIO-direktivet definieras den **verkställande myndigheten** som den *"myndighet som har behörighet att erkänna en utredningsorder och se till att den verkställs"*.

Om en **utredningsorder skickas till fel myndighet i den verkställande staten** bör den inte återsändas utan vidarebefordras till rätt verkställande myndighet, i enlighet med artikel 7.6 i EIO-direktivet. Om så sker bör detta noteras i bilaga B.

Vissa medlemsstater har inrättat en centraliserad **mottagande myndighet**, dvs. en rättslig myndighet som tar emot och – ifall den är behörig – erkänner den europeiska utredningsordern och därefter överlämnar utredningsordern till den behöriga verkställande myndigheten för verkställande.

Bästa praxis:

- ▶ För att hitta den behöriga verkställande myndigheten och relevanta kontaktuppgifter, se den **europeiska rättsliga atlasen**.
- ▶ Om flera åtgärder planeras i olika geografiska områden och den verkställande staten inte har någon central mottagande myndighet, bör den utfärdande myndigheten underrätta respektive verkställande myndigheter om att flera åtgärder begärs inom landet.

5.2. Erkännande och verkställighet (artikel 9)

Erkännande och verkställighet (artikel 9 i EIO-direktivet)

Regel:

- ▶ **Skyldighet att verkställa** (artikel 1 i EIO-direktivet),
- ▶ **"utan krav på vidare formaliteter"** (artikel 9.1 i EIO-direktivet).

Den verkställande myndigheten ska **DOCK** ge sitt **erkännande**.

Tillämplig lagstiftning för verkställighet

Verkställigheten regleras genom **lagstiftningen i den verkställande medlemsstaten**.

Den verkställande myndigheten ska **DOCK** iaktta de formaliteter och förfaranden som *uttryckligen anges* av den utfärdande myndigheten, under förutsättning att dessa "inte strider mot de grundläggande rättsprinciperna i den verkställande staten".

I artikel 9.1 i EIO-direktivet anges att den verkställande myndigheten **"utan krav på vidare formaliteter"** ska **erkänna** en utredningsorder och se till att den verkställs. EIO-direktivet medger således inte någon omfattande utredning av ärendet i den verkställande staten. Vissa kontroller måste dock göras. (Se även artiklarna 10.3 och 11 i EIO-direktivet.)

De verkställande myndigheterna bör, i största möjliga utsträckning, rätta sig efter de formaliteter och förfaranden som uttryckligen anges av de utfärdande myndigheterna (artikel 9.2 i EIO-direktivet), men utredningsordern bör verkställas "på samma sätt och på samma villkor som om den berörda utredningsåtgärden hade begärts av en myndighet i den verkställande staten" (artikel 9.1 i EIO-direktivet).

5.3. Vidtagande av en annan typ av utredningsåtgärd (artikel 10)

Vidtagande av en annan typ av utredningsåtgärd (artikel 10 i EIO-direktivet):

- ▶ Om åtgärden **inte finns** i den verkställande medlemsstaten och den inte är en av åtgärderna i artikel 10.2 i EIO-direktivet (t.ex. åtgärder som inte är tvångsåtgärder).
- ▶ Om åtgärden **inte skulle vara tillgänglig** i ett liknande inhemskt ärende.
- ▶ Om en **mindre ingripande** åtgärd skulle ge samma resultat.

I EIO-direktivet ges den utfärdande myndigheten ansvaret för proportionalitetskontrollen (Se **kapitel 4.2. Proportionalitetskontroll**), men det stadgas även att den verkställande myndigheten kan **vidta en annan utredningsåtgärd om denna åtgärd** skulle ge samma resultat, men med mindre ingripande åtgärder (artikel 10.3 i EIO-direktivet), t.ex. en utlämnandeorder i stället för en husrannsakan.

Problem: När det finns olika rättsliga förutsättningar för utredningsåtgärder i de berörda medlemsstaterna.

Bästa praxis: För att undvika onödiga samråd och förseningar mellan verkställande och utfärdande myndigheter kan den utfärdande myndigheten använda utredningsordern för att ange att mindre ingripande åtgärder (som leder till samma resultat) får vidtas.

I artikel 10.2 i EIO-direktivet anges de utredningsåtgärder som alltid ska vara tillgängliga enligt den verkställande statens lagstiftning, t.ex. **åtgärder som inte är tvångsåtgärder** enligt definitionen i den verkställande statens lagstiftning (artikel 10.2 d i EIO-direktivet). De flesta medlemsstaterna har inte någon definition av "åtgärder som

inte är tvångsåtgärder" i sin lagstiftning, utan de ser snarare termen som ett allmänt begrepp som definieras i vardagligt juridiskt språkbruk och som omfattar åtgärder som inte påverkar de grundläggande rättigheterna och ofta inte kräver något domstolsbeslut (Se även skäl 16).

5.4. Skäl för icke-erkännande eller icke-verkställighet (artikel 11)

Skäl för icke-erkännande eller icke-verkställighet (artikel 11 i EIO-direktivet):

- a) **Immunitet eller privilegier** som gör det **omöjligt att verkställa** utredningsordern. Detta kan inbegripa skydd för medicinska och juridiska yrken. Även regler om tryckfrihet och yttrandefrihet kan omfattas, även om dessa, i egentlig mening, inte utgör privilegier eller immunitet (skäl 20).
- b) Om verkställigheten skulle skada **väsentliga nationella säkerhetsintressen**.
- c) I administrativa förfaranden eller andra förfaranden som har inletts av rättsliga myndigheter, när beslutet kan leda till förfaranden inför en brottmålsdomstol och **åtgärden inte skulle vara tillåten** i ett liknande inhemskt ärende.
- d) Brott mot principen om **ne bis in idem**.
- e) Om utredningsordern gäller ett brott som **delvis begåtts** i den verkställande staten men **inte utgör ett brott** där.
- f) Brott mot **de grundläggande rättigheterna**.
- g) **Dubbel straffbarhet** (med undantag – bilaga D).
- h) Användningen av utredningsåtgärden är enligt den verkställande statens lagstiftning begränsad till en **förteckning över brott eller en brottskategori eller till brott som är belagda med ett visst minimistraff**, där det brott som avses i utredningsordern inte är inkluderat.

Artikel 11.4 i EIO-direktivet: **Skyldighet till samråd** i samband med leden a, b, d, e och f, innan beslut fattas om att inte erkänna eller inte verkställa en utredningsorder.

De skäl för icke-erkännande som anges i EIO-direktivet (artikel 11 och andra skäl som anges i kapitel IV i EIO-direktivet) återfinns i en **uttömmande förteckning** som ska tolkas restriktivt, eftersom dessa skäl utgör ett undantag från principen om ömsesidigt erkännande. Därför finns det inte någon möjlighet inom ramen för den europeiska utredningsorderns regelverk att vägra verkställa en utredningsorder av skäl som inte finns upptagna i denna förteckning, såsom opportunitetsprincipen.

5.5. Brådskande fall

Att iakttä de formaliteter som krävs i EIO-direktivet kan vara särskilt svårt i brådskande fall, t.ex. att säkerställa att ett undertecknat formulär för utredningsordern skickas på originalspråket och översätts till det språk som godtas av den verkställande medlemsstaten, eller att godkännandeprocessen respekteras under allmänna helgdagar eller veckoslut. EIO-direktivet reglerar inte de provisoriska åtgärder som ska vidtas innan en utredningsorder utfärdas.

Best practice in relation to urgent matters

- ▶ I brådskande fall rekommenderas att kontakt tas så snart som möjligt med den verkställande myndigheten för att bedöma olika alternativ och att **Eurojust** eller det **EJN:s kontaktpunkter** involveras i ett tidigt skede.
- ▶ I vissa medlemsstater godtas **begäranden per e-post, fax eller till och med telefon** i brådskande fall, innan själva utredningsordern skickas. **Artikel 7 i 2000 års EU-konvention**, om informationsutbyte på eget initiativ, skulle kunna utgöra en lösning i vissa situationer.
- ▶ Vissa medlemsstater som inte har angett att de godtar ett annat officiellt språk i enlighet med artikel 5.2 i EIO-direktivet **godtar** trots allt **en brådskande utredningsorder på engelska**, förutsatt att den översatta versionen skickas kort därefter.
- ▶ När ett godkännande av en utredningsorder krävs är vissa medlemsstater beredda att i brådskande fall vidta vissa **inledande åtgärder för att säkra bevis** innan en godkänd utredningsorder har mottagits. I dessa fall krävs ett e-postmeddelande, med en kort sammanfattning av omständigheterna. Vidare godtar vissa medlemsstater en bekräftelse per e-post

från den behöriga godkännande myndigheten när den godkännande myndigheten inte har möjlighet att underteckna utredningsordern.

- ▶ EJN:s dokument "**Competent authorities, languages accepted, urgent matters and scope of the EIO Directive**" innehåller information om brådskande ärenden i varje medlemsstat, t.ex. om i vilken utsträckning engelska kan användas och användning av e-post som ett första steg.

5.6. Mottagningsbevis (artikel 16.1, bilaga B) och tidsfrister (artikel 12, bilaga B)

Det är obligatoriskt att använda **bilaga B** för att bekräfta mottagandet av utredningsordern (artikel 16.1 i EIO-direktivet). Bilaga B ska fyllas i och skickas till den utfärdande myndigheten varje gång en utredningsorder mottas. När den mottagande myndigheten översänder utredningsordern till en annan myndighet för verkställande ska denna information anges i bilaga B och den utfärdande myndigheten bör därefter omedelbart kontakta denna verkställande myndighet. Bilaga B används också för att underrätta den utfärdande myndigheten om från vilket datum tidsfristerna ska löpa.

Obligatoriska tidsfrister (artikel 12 i EIO-direktivet):

Ett beslut om erkännande eller verkställighet av utredningsordern ska fattas och verkställandet av åtgärden ska genomföras **"lika skyndsamt och med samma prioritetsgrad som för ett [...] inhemskt ärende"**.

▶ Obligatoriska tidsfrister

- För att fatta beslut om erkännande eller verkställighet: 30 dagar + 30 dagar.
- För att vidta åtgärden: 90 dagar efter beslutet om erkännande eller verkställighet.

▶ Provisoriska åtgärder (artikel 32)

- Beslut, om så är möjligt, inom 24 timmar efter mottagandet av utredningsordern.

Precis som med andra instrument för ömsesidigt erkännande föreskrivs i EIO-direktivet **tidsfrister** för erkännande eller verkställighet och för vidtagande av en eller flera utredningsåtgärder. I artikel 12.6 i EIO-direktivet föreskrivs att i fall där det inte är praktiskt möjligt för den verkställande myndigheten att respektera tidsfristen ska den underrätta den utfärdande myndigheten om skälen till förseningen och samråda med den utfärdande myndigheten om när det är lämpligt att vidta utredningsåtgärden/utredningsåtgärderna. Verkställandet av utredningsordern skjuts alltså upp. Förseningen ska inte under några omständigheter leda till eller utgöra skäl för icke-verkställighet.

Fall med elektroniska bevis och korta perioder för lagring av uppgifter: I EIO-direktivet ges möjlighet till en så kallad **provisorisk åtgärd för mycket brådskande situationer** (artikel 32 i EIO-direktivet), i syfte att provisoriskt förhindra att material (inbegripet uppgifter) som kan användas som bevis förstörs, omvandlas, flyttas, överlämnas eller bortskaffas. I sådana fall ska den verkställande myndigheten snarast fatta beslut om den provisoriska åtgärden och meddela detta, om praktiskt möjligt inom 24 timmar. Tidig samordning och deltagande av rättsliga myndigheter kommer att krävas.

6. Specifika utredningsåtgärder (artiklarna 22–31)

6.1. Allmänt

I EIO-direktivet föreskrivs flera specifika utredningsåtgärder i artiklarna 22–31.

Kapitel 6.2–6.7 berör Eurojusts och EJN:s erfarenheter av vissa utredningsåtgärder. Här ges dock inte någon heltäckande översikt, eftersom det endast finns begränsad information om vissa utredningsåtgärder, såsom tillfälligt överförande av frihetsberövade personer (artikel 22 i EIO-direktivet) och hemliga utredningar (artikel 29 i EIO-direktivet).

6.2. Hörande genom videokonferens (artikel 24)

I artikel 24 i EIO-direktivet föreskrivs en möjlighet att höra **misstänkta/tilltalade personer genom videokonferens**. Viss nationell genomförandelagstiftning medger endast att en misstänkt eller tilltalad person hörs genom videokonferens om personen ger sitt samtycke ("ska" avslås, obligatoriskt skäl till icke-erkännande) medan annan nationell genomförandelagstiftning är mindre strikt ("kan" avslås, fakultativt skäl till icke-erkännande).

I artikel 24.1 i EIO-direktivet ges också en möjlighet att **höra "vittnen" eller "sakkunniga" genom videokonferens**. Även om "brottsoffer" inte uttryckligen anges och de enligt vissa nationella rättssystem inte är vittnen (olika processuella rättigheter och skyldig-

heter, inget krav på att vittna eller tala sanning) verkar de flesta medlemsstaterna godta att de ryms inom tillämpningsområdet för artikel 24 i EIO-direktivet.

Hörande genom videokonferens under rättegången: Frågan har väckts huruvida den europeiska utredningsordern skulle kunna användas för att höra tilltalade personer under rättegången och därmed som ett sätt att garantera att den tilltalade deltar i en brottmålsrättegång i stället för att överföras tillfälligt. I skäl 25 bekräftas att EIO-direktivet täcker alla skeden av ett straffrättsligt förfarande inklusive själva rättegången. Hörande genom videokonferens under rättegången kommer – i detta specifika sammanhang – säkerligen inte att användas av de medlemsstater vars inhemska lagstiftning kräver att den tilltalade är fysiskt närvarande vid rättegången. Samma åtgärd kommer förmodligen inte heller, under samma omständigheter, att användas av de medlemsstater där videokonferenser endast kan användas för bevisinhämtning. Dessa länder kan dock verkställa sådana utredningsorder som kommer från medlemsstater där dessa videokonferenser är tillåtna, förutsatt att den tilltalades rättigheter garanteras och att detta inte anses strida mot grundläggande principer i den verkställande statens lagstiftning (Se artikel 24.2 b i EIO-direktivet).

Bästa praxis:

- Om den person som ska höras har en annan ställning i den utfärdande medlemsstaten (vittne) än i den verkställande medlemsstaten (misstänkt)

bör personen, när denna hörs, underrättas om sina respektive rättigheter enligt lag som vittne/misstänkt i de två medlemsstaterna.

- ▶ Likaså skyddas vid en videokonferens en misstänkt/tilltalad person av de rättigheter som ges genom båda rättssystemen, dvs. de rättigheter som råder i både de verkställande och utfärdande medlemsstaterna, och vittnen och sakkunniga får åberopa rätten att inte vittna, om denna rätt tillkommer dem enligt något av rättssystemen (Se artikel 24.5 e i EIO-direktivet).

6.3. Hörande genom telefonkonferens (artikel 25)

I EIO-direktivet ges en möjlighet att **höra vittnen och sakkunniga genom telefonkonferens**, men det verkar inte finnas någon möjlighet att göra detta med misstänkta eller tilltalade personer eftersom det i artikel 25.2 i EIO-direktivet inte görs några hänvisningar till artikel 24.1 och 24.2 i EIO-direktivet.

6.4. Information om banktransaktioner och andra finansiella transaktioner (artikel 27)

I artikel 27 i EIO-direktivet ges en möjlighet att utfärda en europeisk utredningsorder i syfte att inhämta finansiella bevis som avser konton, oavsett vilket slag, som en person som är föremål för ett straffrättsligt förfarande innehar i en bank eller något annat finansiellt institut. Artikeln begränsar sig således inte till misstänkta eller tilltalade utan omfattar även **alla andra personer** om vilka det ses som nödvändigt att inhämta sådana finansiella uppgifter, förutsatt att begäran är tillräckligt motiverad för användning under straffrättsliga förfaranden (proportionalitet, se även skäl 27).

6.5. Bevisinhämtning i realtid (artikel 28)

De flesta medlemsstaterna anser att lydelsen i artikel 28 i EIO-direktivet är tillräckligt bred för att ge utrymme åt åtgärder som videoövervakning eller spårning med tekniska anordningar (GPS) och åtkomst till ett datasystem.

6.6. Avlyssning av telekommunikation med tekniskt bistånd (artikel 30)

Det råder olika åsikter om huruvida artikel 30 i EIO-direktivet kan tillämpas för en begäran om att installera en hemlig avlyssningsanordning (t.ex. en dold mikrofon i en bil).

6.7. Avlyssning av telekommunikation utan tekniskt bistånd (artikel 31)

I artikel 31 i EIO-direktivet regleras **underrättande av en medlemsstat där den person som är föremål för avlyssningen befinner sig och från vilken inget tekniskt bistånd behövs** (bilaga C). **Avsaknad av underrättelse och/eller avsaknad av godkännande** skulle kunna leda till problem rörande tillåtlighet av bevis. I vissa medlemsstater är centralmyndigheten behörig att motta bilaga C, medan den lokala myndigheten, om den är identifierad, utgör mottagare i andra medlemsstater.

I vilken utsträckning en underrättad myndighet bör kontrollera huruvida "avlyssningen inte skulle vara tillåten i ett liknande inhemskt ärende" (artikel 31.3 i EIO-direktivet): Olika åsikter råder, från en endast formell förfarandemässig kontroll till en ingående prövning, för vilken ytterligare information begärs för att göra en bedömning som potentiellt kan leda till att avlyssningen avbryts och/eller att ett beslut meddelas som hindrar att det avlyssnade materialet används som bevis. Under alla omständigheter kan de nationella myndigheterna inte åläggas att lämna mer information än den som begärs i bilaga A. Underrättelsen är inte en order om erkännande av en utredningsåtgärd (bilaga A) utan endast ett uttryck för respekt för det andra landets suveränitet.

Materiellt tillämpningsområde för artikel 31 i EIO-direktivet: Olika åsikter råder om huruvida denna bestämmelse även är tillämplig på hemliga avlyssningsanordningar (t.ex. en dold mikrofon i en bil).

7. Specialitetsbestämmelse

Förutom specialitetsbestämmelsens specifika roll i ärenden rörande utlämning och överföring av dömda personer är bestämmelsen traditionellt även tillämplig på begäranden om ömsesidig rättslig hjälp för bevisinhämtning (t.ex. artikel 23 i 2000 års EU-konvention). **EIO-direktivet reglerar dock inte uttryckligen specialitetsbestämmelsen** och medlemsstaterna har skilda åsikter om huruvida bestämmelsen är tillämplig inom ramen för EIO-direktivet.

Dessa skilda åsikter leder till olika tillvägagångssätt vid utfärdande eller verkställande av europeiska utredningsorder. Vissa anger uttryckligen, ur den verkställande medlemsstatens perspektiv, att bevis vid verkställande av en utredningsorder endast får användas för den specifika utredningens syfte. Andra medlemsstater nämner ingenting om detta utan antar att bevisen inte kommer att användas i annat syfte. Vissa anser, ur den utfärdande medlemsstatens perspektiv, att tillstånd alltid måste inhämtas från den verkställande medlemsstaten

innan bevis används i ett annat fall. Andra anser att detta steg inte är nödvändigt, eftersom den utfärdande myndigheten beslutar och medlemsstaterna kommer att överföra bevisen i enlighet därmed, med förbehåll för den tillämpliga rättsliga ramen för dataskydd.

Bästa praxis

- ▶ I fall där både en gemensam utredningsgrupp och en europeisk utredningsorder har tillämpats parallellt är det tillrådligt att uttryckligen ange i utredningsordern att medlemmarna i den gemensamma utredningsgruppen kan ta del av de bevis som inhämtats genom utredningsordern (utanför den gemensamma utredningsgruppen).
- ▶ För att undvika problem rekommenderas en separat begäran från den utfärdande medlemsstaten innan bevisen används i andra syften än det eller de syften som anges i den ursprungliga utredningsordern.

8. Den europeiska utredningsordern kontra andra instrument

8.1. Den europeiska utredningsordern kontra frysningsinstrument

Ett föremål kan behövas både som bevis och för förverkande. Om ett föremål säkras för **bevisinhämtning** är den **europeiska utredningsordern** tillämplig. För **säkring av ett föremål för att senare förverka detta** krävs ett **beslut om frysning** (Se även *rambeslut 2003/577/RIF*). Om ett föremål behövs för båda syftena är den allmänna åsikten att utredningsordern bör användas om det främsta målet är bevisinhämtning. Den utfärdande myndigheten ska göra denna bedömning och klargöra syftet med frysningen.

Frysning och förverkande av egendom för återställande till en skadelidande part faller inte inom ramen för EIO-direktivets tillämpningsområde (artikel 8 i 2000 års EU-konvention är fortfarande tillämplig, se även **kapitel 2.1. Samtliga utredningsåtgärder och motsvarande bestämmelser**). I stället bör en

begäran om ömsesidig rättslig hjälp användas. När en europeisk utredningsorder utfärdas (för bevisändamål) och egendomen senare lämnas över till den utfärdande staten, utan några begränsningar av dess användning (inbegripet återlämnande till den verkställande staten), får den utfärdande staten, i enlighet med sin nationella lagstiftning, besluta om återställande.

8.2. Den europeiska utredningsordern kontra gemensamma utredningsgrupper

Generellt sett är europeiska utredningsorder och gemensamma utredningsgrupper olika verktyg och en bedömning bör göras från fall till fall av vilket instrument som passar bäst under olika omständigheter (t.ex. involverade länder, fallets komplexitet, typ av och antal utredningsåtgärder som

behövs, förväntade kostnader etc.). Ibland **kan båda verktygen kombineras** och de bevis som inhämtas av ett land inom den gemensamma utredningsgruppen med en utgående utredningsorder till ett land utanför den gemensamma utredningsgruppen kan delas inom den gemensamma utredningsgruppen (med en uttrycklig klausul i utredningsordern som medger utbyte av bevis). I de länder där de brottsbekämpande myndigheterna spelar en viktig roll kan gemensamma utredningsgrupper vara att föredra, snarare än ett "juridifierat" system med europeiska utredningsorder.

8.3. Den europeiska utredningsordern kontra den europeiska arresteringsordern

I **skäl 25** i EIO-direktivet understryks att om en person överförs till en annan medlemsstat för att lagföras, inklusive för att ställas inför rätta, bör en europeisk arresteringsorder utfärdas.

EIO-direktivet kan dock användas för **överföring av personer i syfte att inhämta bevis från personen i fråga**. Eftersom denna åtgärd omfattar frihetsberövande bör en domare i den utfärdande medlemsstaten involveras i de praktiska åtgärderna enligt artikel 22.5 i EIO-direktivet.

8.4. Övervakning över gränserna

I enlighet med skäl 9 i EIO-direktivet **är detta direktiv inte tillämpligt på övervakning över gränserna** enligt konventionen om tillämpning av Schengenavtalet. De flesta medlemsstaterna anser att övervakning över gränserna ska ske genom polissamarbete och att en europeisk utredningsorder inte bör utfärdas i dessa fall. Andra medlemsstater anser att övervakning över gränserna bör omfattas av rättsligt samarbete. Vissa medlemsstater har också uttryckt ståndpunkten att övervakning över gränserna inte faller inom ramen för den europeiska utredningsordern såvida inte övervakning av enheter, geolokalisering och/eller telefonavlyssning ingår i processen. De olika tolkningarna av den europeiska utredningsorderns tillämpningsområde vad gäller övervakning över gränserna kan leda till problem. Ett problem är begränsningen av användningen av bevis som inhämtats genom övervakning över gränserna. I vissa medlemsstater kan bevis som inhämtats genom denna åtgärd användas i domstol medan så inte är fallet i andra medlemsstater.

I vissa medlemsstater där det inte är möjligt att utfärda en europeisk utredningsorder för övervakning över gränserna eftersom detta inte ingår i deras nationella lagstiftnings tillämpningsområde kan denna åtgärd i en inkommande utredningsorder ändå genomföras, eftersom det i den nationella lagstiftningen tas hänsyn till eventuella olikheter i medlemsstaternas nationella lagstiftning.

9. Stöd från Eurojust och det europeiska rättsliga nätverket (EJN)

9.1. Allmänna anmärkningar

Eurojust och EJN kan underlätta och ge råd under olika etapper i en europeisk utredningsorders livscykel, inbegripet under utarbetandet, översändandet, erkännandet, verkställandet och uppföljningen. För att ta reda på om det bäst lämpar sig att kontakta Eurojust eller EJN i ett specifikt fall, se dokumentet "Joint Paper — Assistance in International Cooperation in Criminal Matters for Practitioners, EJN and Eurojust".

Innan en europeisk utredningsorder utfärdas kan Eurojust och EJN t.ex. hjälpa till med att i) utarbeta

utredningsordern och klargöra rättsliga frågor, ii), identifiera den behöriga mottagande/verkställande myndigheten, iii) ge råd angående valet av användning av utredningsordern i förhållande till andra instrument (för ömsesidigt erkännande), och med att iv) utarbeta en möjlig samarbetsstrategi (bl.a. att lägga fram en tidsplan).

Efter att den europeiska utredningsordern har utfärdats kan den utfärdande eller verkställande myndigheten begära stöd från Eurojust och EJN angående frågor såsom huruvida i) utredningsordern mottagits på vederbörligt sätt, ii) utredningsordern är färdig att verkställas (artikel 9.6 i EIO-direktivet), iii) några hin-

der har identifierats (artikel 7.7 i EIO-direktivet) och iv) huruvida några ytterligare uppgifter/dokument krävs (artikel 11.4 i EIO-direktivet).

När ett samrådsförfarande sätts igång eller när ytterligare återkoppling krävs kan Eurojust och EJN agera **brobyggare**. En europeisk utredningsorder medger flera samrådsförfaranden, varvid en begäran kan skickas in till Eurojust och EJN om hjälp för att t.ex.:

- ▶ kontrollera utredningsorderns relevans (proportionalitetskontroll) (artikel 6.3 i EIO-direktivet),
- ▶ undanröja eventuella flaskhalsar eller kontrollera äktheten av handlingar (artikel 7.7 i EIO-direktivet),
- ▶ främja erkännandet och verkställandet av utredningsorder (artikel 9.6 i EIO-direktivet),
- ▶ ge råd om huruvida det är möjligt att vidta en annan typ av utredningsåtgärd och om alternativet att dra tillbaka utredningsordern (artikel 10.4 i EIO-direktivet),
- ▶ ge råd om tillhandahållande av alla nödvändiga uppgifter ifall grunder för att inte erkänna eller inte verkställa en utredningsorder föreligger innan ett beslut fattas (artikel 11.4 i EIO-direktivet),
- ▶ diskutera när det är lämpligt att vidta den specifika utredningsåtgärden i fall där det inte är praktiskt möjligt att respektera tidsfristerna (artikel 12.6 i EIO-direktivet),
- ▶ ge råd om tillfälligt överlämnande av bevismaterial (artikel 13.4 i EIO-direktivet),
- ▶ utbyta information om rättsmedel (artikel 14.5 i EIO-direktivet),
- ▶ besluta om huruvida och hur exceptionellt höga kostnader ska delas (artikel 21.2 i EIO-direktivet), och
- ▶ klargöra frågor om hur formuläret i bilaga C (meddelande om avlyssning som inte kräver något tekniskt bistånd) ska fyllas i (artikel 31 i EIO-direktivet, bilaga C).

9.2. Eurojust

EIO-direktivet är i huvudsak ett verktyg för bilateralt samarbete. Det berör inte multilateral samordning eller samordning mellan flera jurisdiktioner eller den sektorsövergripande aspekten av kampen mot gränsöverskridande organiserad brottslighet.

I **komplexa multilaterala fall**, där åtgärderna påverkar olika delar av det nationella territoriet och även kräver samtidig samordning med andra åtgärder i den utfärdande medlemsstaten och/eller i andra medlemsstater eller stater utanför EU, kan Eurojust hjälpa till. Likaså kan de utfärdande myndigheterna vända sig till Eurojust när de planerar att utfärda en europeisk utredningsorder i fall som omfattar flera jurisdiktioner. Dessa fall kräver att flera steg tas i olika medlemsstater, särskilt när utredningsåtgärderna måste vidtas på en konkret gemensam tillslagsdag, **samordnat och samtidigt** i olika medlemsstater, med beaktande av **Eurojusts** befintliga **samordningsmekanismer** (samordningsmöten och samordningscentraler).

Utkast till europeiska utredningsorder tillhandahålls ofta före ett samordningsmöte eller före en tillslagsdag så att de verkställande myndigheterna kan ge återkoppling och se till att den slutliga utredningsordern verkställs på ett smidigt sätt.

9.3. Det europeiska rättsliga nätverket

EJN:s kontaktpunkter fungerar som **aktiva mellan-händer** och hjälper de utfärdande och verkställande myndigheterna att upprätta direktkontakter. Som beskrivits ovan tillhandahåller EJN:s kontaktpunkter dagligen hjälp med europeiska utredningsorder. Kontakt med EJN:s kontaktpunkter har visat sig särskilt värdefullt i brådskande fall liksom när en behörig godkännande myndighet i en utfärdande medlemsstat inte har haft möjlighet att underteckna en utredningsorder, för att undersöka hur man ska gå vidare. Kontakt med EJN:s kontaktpunkter rekommenderas också om flera åtgärder behöver vidtas i olika geografiska områden i en specifik verkställande medlemsstat.

På **EJN:s webbplats** återfinns information och verktyg för den praktiska tillämpningen av EU:s rättsliga instrument, däribland EIO-direktivet. Här kan rättstillämpare hitta EIO-direktivet på alla EU-

språk, information om hur införlivandet av EIO-direktivet framskrider (t.ex. ikraftträdandedatum i respektive medlemsstater, underrättelser och länkar till nationell lagstiftning), behöriga myndigheter, vilka språk som godtas i respektive medlemsstater och bilagorna A, B och C på alla EU-språk i Word-format etc.

På webbplatsen återfinns följande praktiska onlineverktyg:

- **Kompendiet**, som gör det möjligt att färdigställa en europeisk utredningsorder online och att direkt översätta de fasta delarna av formuläret för utredningsordern till alla officiella EU-språk.
- Den **rättsliga atlasen**, som kan användas för att hitta den lokala behöriga myndighet som ska motta utredningsordern.
- **"Fiches Belges"**, som innehåller koncis praktisk och rättslig information om ett antal utredningsåtgärder.
- **Biblioteket**, som innehåller många användbara dokument, t.ex. Word-versioner av de tre bilagorna till utredningsordern och nationella handböcker för utredningsordern, ifall sådana finns tillgängliga. Dessa nationella handböcker laddas upp på EJN:s webbplats med begränsad åtkomst, om EJN får ta del av dem.

Litteraturförteckning

Direktiv 2014/41/EU av den 3 april 2014 om en europeisk utredningsorder på det straffrättsliga området

Outcome report of the Eurojust meeting on the European Investigation Order, The Hague, 19-20 September 2018

EIO Conclusions 2017 — 48th and 49th EJP Plenary meetings in Malta and Tallinn

EJP Conclusions 2018 on the European Investigation Order

EJP:s dokument, "Competent authorities, languages accepted, urgent matters and scope of the EIO Directive"

Eurojust/EJP Note on the meaning of "corresponding provisions" and the applicable legal regime in case of delayed transposition of the EIO Directive

Initiative of the Kingdom of Belgium, the Republic of Bulgaria, the Republic of Estonia, the Kingdom of Spain, the Republic of Austria, the Republic of Slovenia and the Kingdom of Sweden for a Directive of the European Parliament and of the Council regarding the European Investigation Order in criminal matters — List of provisions of currently existing legal instruments that may be affected (rådets dok. 14445/2011)

Joint Paper — Assistance in International Cooperation in Criminal Matters for Practitioners, EJP and Eurojust

Eurojust, Johan de Wittlaan 9, 2517 JR The Hague, The Netherlands
www.eurojust.europa.eu • info@eurojust.europa.eu • +31 70 412 5000
Twitter & LinkedIn: @Eurojust

Print: *Catalogue number:* QP-02-19-415-SV-C • *ISBN:* 978-92-9490-399-0 • *DOI:* 10.2812/33007
Pdf: *Catalogue number:* QP-02-19-415-SV-N • *ISBN:* 978-92-9490-372-3 • *DOI:* 10.2812/689332